

**3G (THREE GENERATIONS) MAN****Adrian Șimon, Assoc. Prof., PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș**

*Abstract: Starting from the actual paradigm from the economic science, having as an objective the profit obtained in the mechanism based on "homo economicus" endowed with "rational behavior" I put in discussion the idea of a new methodology based on the 3G (three generations) man, in the limits of an economic science having in center the stages of 3G man, rather than liberty of markets.*

*Keywords: 3G man, human value, intergenerational cycle, individualism, collectivism.*

Cu toate că în general ca metodologie de abordare în științele economice omul este privit ca o entitate numită "homo economicus" care-și urmărește interesul propriu, dotat fiind cu "rational behavior" și raționalitate economică, în ultimii 15-20 de ani își face loc din ce în ce mai mult o nouă abordare ce contestă aceste concepte, subliniind rolul emoțiilor, sentimentelor, "iraționalului" în luarea deciziilor. Ea poate fi numită psihoconomie, neuroconomie, etc., dar nu poate fi neglijată.

Mai mult, în manualele de economie, omul este considerat, în principal ca persoana adultă, activă, de regulă între 16 și 65 ani, fiind prezent pe piața muncii. Dar despre prima parte a tinereții și despre perioada de pensie se menționează pe scurt la politica bugetară, la cheltuielile cu educația, sănătatea, asistența socială.

Și întrucât această abordare pune accent în principal pe profit, omul este considerat ca un simplu factor de producție obținut cu un anumit cost, ce urmează să se metamorfozeze într-o valoare mai mare. Dar și aici omul este "disecat" în perioade de timp, ajungându-se la omul 8 ore(zilierul) sau chiar omul-oră(cei plătit cu ora) sau chiar și mai puțin.

Fără îndoială că modul în care este considerat omul în studiile economice influențează major deciziile nu numai din domeniul microeconomic ci și deciziile macroeconomice, ce comportă consecințe profunde pe plan social și uman.

Această contradicție, să-i spunem așa, între latura pur economică, obiectivul economic să-i zicem și latura etică ce pune pe prim plan omul ca atare ca valoare supremă nu este nouă; ea se manifestă în forme diferite de-alungul istoriei, indiferent de regimul politic. Echilibrul ("compromisul") între cele două laturi nu este ușor de realizat, iar politicienii încearcă pe cât posibil să evite acest subiect sensibil. Experiența istorică arată însă că în anumite perioade una sau alta din laturi a fost preponderentă.

Să luăm ca exemplu recentul accident de la maternitatea Giulești, și cu toată compasiunea pentru cei îndurerați, să încercăm să-l analizăm la rece, din punct de vedere al costurilor materiale versus valoarea omului sau prețul vieții acelor copii.

Accidentul s-a soldat cu moartea a 5 copii nou născuți și rănirea gravă a altor șase, familiile fiind despăgubite de către stat cu 5000 de lei de copil decedat și 3000 lei pentru un copil rănit.

Oare cât ar fi costat evitarea acestui accident? Nu ne propunem să calculăm acest cost dar putem să indicăm unele articole de cheltuială. Astfel, se putea angaja o asistentă medicală în plus, asigurându-se permanența obligatorie a unei persoane calificată în salonul pentru nou născuți, se putea instala un senzor de fum cuplat cu o alarmă și o instalație de apă, etc.

Nu cred că în mod premeditat cineva face calcule și ia decizii în mod intenționat în defavoarea unor vieți omenești, fie că este vorba de costurile cu sănătatea, de costurile cu

siguranța mijloacelor de transport, etc. Acest exemplu, însă ne arată că autoritățile au estimat valoarea unui nou născut la 5000 de lei, echivalentul a cca 4 salarii medii lunare nete.

Bineînțeles că valoarea unui nou născut crește în perioada când acesta nu “lucrează”, adică până când acesta intră pe piața muncii și va începe să scadă începând cu perioada când acesta începe să lucreze! Această vârstă poate să fie cuprinsă între vârsta de intrare pe piața muncii, să zicem 16 ani, și 23-25 ani, la vârsta încheierii studiilor superioare. În funcție de această vârstă, familia, colectivitatea locală și statul central cheltuiesc împreună, mai bine zis investesc pentru fiecare adult o sumă echivalentă cu cca 5 ani de venituri brute medii anuale ale unei familii.

Așa cum se pune problema reproducerii bunurilor, în general, și a serviciilor ar trebui să se studieze cu atenție mai mare capacitatea generațiilor de a se reproduce cu structurile corespunzătoare de tineri, adulți și seniori(bunici). Experiența de viață ne arată că cele trei generații, să le numim așa, sunt strâns întrețesute între ele. Tinerii sunt întreținuți de familie, apoi ei devin la rândul lor părinți și părinții lor devin bunici.

Din punct de vedere pur economic, succesiunea generațiilor însemna că inactivitatea unora este plătită de alții. Într-o abordare mai cuprinzătoare constatăm că familia, în sens larg, este grupul cel mai puternic ce ar merita focalizarea atenției din partea economiștilor la nivel microeconomic dar mai ales la nivel macroeconomic.

Desigur, separarea acestor aspecte, punindu-se accent pe individualism versus colectivism sau invers, devine simplistă și sterilă nu numai din punct de vedere economic dar și etic, mai ales când este accentuată de politicieni, ale căror interese se întind în general pe termen scurt.

Iată de ce reproducerea generațiilor trebuie să fie însoțită de reproducerea și retransmiterea valorilor culturale perene, de bun simț, de omenie, cum zice românul, într-o abordare holistică, evitându-se extremele.

Dar din punct de vedere pur economic costul formării unui om, incluzând cheltuielile familiei, cheltuielile comunității locale și cheltuielile statului la nivel național se poate calcula constatându-se un fel de paradox: valoarea omului crește când “nu face nimic” și scade în timp ce lucrează!

Astfel, în timpul copilăriei și adolescenței omul consumă mai mult decât produce, fapt pentru care societatea, în general, acumulează o creanță asupra lui. Pe la 16 ani sau puțin înainte de 18 ani începe să producă, dar continuă să consume.

Urmează în mod firesc perioada activă pe parcursul căreia omul produce mai mult decât consumă. Spre 21-23 de ani producția ajunge și depășește consumul. Între 30-45 de ani consumul începe să se plafoneze, în principal pentru că intervin cheltuielile cu copiii. Maximum de resurse se atinge între 50-60 de ani. Peste 60 de ani se înregistrează de obicei un declin în privința resurselor.

Și în sfârșit, urmează perioada de bătrânețe, în timpul căreia omul consumă mai mult decât produce. Este interesant de remarcat că decalajul dintre producție și consum din ultima perioadă este mai mare decât decalajul din prima perioadă!

În tot acest ciclu al omului 3G reține atenția un moment critic și anume vârsta critică la care valoarea omului se apropie de zero, și după care omul până la sfârșitul vieții produce mai puțin decât consumă. Este oare întâmplător că emigranții sunt admisi în general până la vârsta de 35-40 de ani, cu excepția celor care fac dovada unor mijloace de întreținere corespunzătoare! Calculele arată că aceasta ar fi vârsta critică la care, oricât de tulburator poate fi, omul are valoare zero! După această vârstă producția omului va fi mai mică decât consumul acestuia până la sfârșitul vieții sale. Oare chiar așa sa fie?

Într-un circuit normal intergenerații, are loc ceea ce putem numi acumularea de capital național în cadrul cărui proces are loc transmitere din generație în generație a unui stoc de produse și echipamente.

Asfel, la o creștere a produsului intern brut, în medie de 3% pe an, în termeni reali, ritm mediu înregistrat de țările dezvoltate în ultima sută de ani, într-o generație (cca 23 ani) acesta se dublează, permițând generației noi să-și dubleze nivelul de trai în comparație cu generația părinților.

Experiența arată că de obicei o generație muncește de cca 2 ori mai mult pentru generațiile viitoare decât pentru ea însăși. Un exemplu poate să fie relevant în această privință. O familie care reușește să-și construiască o casă la cca 50 de ani, trăiește în ea cca 30 de ani și o lasă copiilor pentru încă cca 60 de ani. Pe această bază băncile ar putea studia posibilitatea extinderii pe două generații a creditului imobiliar.

Din punct de vedere al politicii bugetare, și într-o abordare cinică, interesul protejării vieții în ultima perioadă de viață ar trebui să fie mai mic decât în primele două perioade de viață! Cum s-ar împăca această situație cu principiul că viața trebuie apărută de la început până la sfârșit? Poate că știința îngustă a economiei având ca obiectiv profitul ar trebui înlocuită cu știința economiei sănătății având ca obiect principal libertatea omului în integralitatea lui, libertatea și viața omului 3G și mai pe urmă libertatea piețelor!

Dacă însă se dereglează ciclul de reînnoire și de transmitere între generații a acumulării de capital național, cauzat în principal de “sterilitatea” generației tinere, urmată de îmbatrânirea populației, pericolul dispariției unor națiuni și chiar a unor civilizații se prefigurează la orizont. Astfel, atunci când populația de peste 60 de ani, se apropie de cca 25% din totalul populației există un risc major de a nu se mai asigura servicii normale de sănătate.

#### **Bibliografie selectivă**

1. Adrian Șimon - Aspecte practice de finanțe personale / prof. univ. dr. Dorina Poanta, conf. univ. dr. Adrian Șimon ; coord. științific: prof. univ. dr. Petre Brezeanu, Editura Cavallioti, București, 2012
2. “Explozia din Maternitatea Giulesti, cel mai grav accident dintr-un spital in ultimele decenii”, Romania Liberă, 17 august, 2010, pg.1
3. Anuarul statistic al Romaniei, 2011
4. Anuarul statistic al Romaniei, 2010
5. Anuarul statistic al Romaniei, 2009